

Tor 14 maj
kl. 18

Föredrag – Fästingar – bara en plåga?

Få har fästingar som favoritdjur men vi har fått vänja oss vid dem. I deras spår följer sjukdomar som TBE och borrelia. Giulio Grandi från SVA berättar i Doppingen om ett både skrämmande och fascinerande djur. Caféeet öppet från kl. 17. Föränmälan.

Guidning – Ätlig natur

Runt omkring oss finns massor med ätliga växter. Susanne Johansson har länge haft ett stort intresse av just detta. En vandring kantad av både vilda och odlade inslag. Föränmälan.

Workshop – Naturfoto

En workshop med Josefin Nilsson, medlem i Naturfotograferna, för dig som vill lära dig mer om naturfotografering. Föränmälan.

Guidning – Ta barnvagnen ut i naturen

Återkommer fler gånger, se blå ruta för mer information.

Guidning – Vandra med andra

Naturen har en förmåga att få oss att må bra. Upptäck hur under denna vandring med livscoachen Helena Jälthamar. Ta gärna med fika och bra skor, men inte hunden. Samling på naturum. Föränmälan.

Juni, juli & augusti

För vuxna: fre
5 juni kl. 22
För barn: lör
6 juni kl. 11

Skådarskola – Fågelsång

Nattsångarvandring. Samling: naturums parkering. Skådarskolan återkommer under hela säsongen, se ruta för mer information. Det kvittrar och sjunger i varendas buske, till och med på natten. Vi övar fågelsång på naturum.

Guidning – ett myller av liv

Överallt myllrar det av liv. En älva kommer på besök och tar med barnen på jakt efter naturens mångfald. Ta gärna med fika.

Sön 14 juni
kl. 14

Sommar på naturum

Äventyrliga familjen

1 maj-30 augusti kl. 10-16
Sugna på en utflykt men vet inte vad ni ska " hitta på" i naturen? På naturum kan ni låna en äventyrsväska, full med uppdrag, tips och utforskarmaterial för alla åldrar. Guiden hjälper er komma igång.

Natur till lunch

22 juni-23 augusti, tisdag-söndag kl. 12
Bygg upp aptiten med historia och natur. En guidning på ca 20-30 min. Börjar på naturum och avslutas på Doppingen, lagom till lunch för den som vill.

Naturdetektiver

22 jun-23 augusti kl. 10-16
För den som både gillar natur och klurigheter. Ny gåta varje vecka. Hämta och starta på naturum.

Sön 5 juli
kl. 14-17
(drop-in)

Workshop – Att fånga en fjäril

Emma Tinnert är biologen och illustratören som kan konsten att fånga en fjäril, både med häv och pensel. Kom och ta del av tips om hur du illustrerar natur. Workshopen i Doppingen har drop-in.

Sön 23 aug
kl. 14

Guidning – Död och Begraven

Söder om sjön ligger Ekornavallen, en mytisk plats full av gravar. Arkeolog Egil Josefson reder ut tidsåldrar, trosföreställningar och gravtyper. Ta med fika. Samling vid Ekornavallen. Föränmälan.

Fre 28 aug
kl. 10

Guidning – Ta barnvagnen ut i naturen

Återkommer fler gånger, se blå ruta för information.

Lör 29 aug
kl. 21

Guidning – Fladdermöss

Vi följer Petter Bohman, fladdermusexpert, ut på en mörkervandring och får förhoppningsvis både höra dem och se svarta vingar svisca genom natten. Ta gärna med ficklampa. Samling: Doppingen. Föränmälan.



September

Sön 6 sep
kl. 10-16

Hornborgadagen

Välkommen till bögda! Denna folkfestliga dag markerar av tradition sommarens slut. Svamputställning, lokalproducerad mat, tipspromenader, skattjakt, ringmärkning, småkryphävning och mycket mer.

Tor 10 sep
kl. 18

Föredrag – Unika platåberg

Vi befinner oss mitt i ett uråldrigt platåbergslandskap. Det är unikt och blir förhoppningsvis snart Sveriges första Unesco Globala Geopark. Projektledare Anna Bergengrens föredrag i Doppingen blir en tidsresa genom 1700 miljoner år. Föränmälan. Caféeet öppet från kl. 17.

Sön 13 sep
kl. 14

Guidning – Vildsvin

Vildsvinen trivs, särskilt vid Ore Backar. Spåren är många, myterna fler. Naturvårdare från Länsstyrelsen reder ut och berättar om förvaltningen under denna vandring. Ta med fika. Samling: Ore backar. Föränmälan.

Upptäck vår naturpyssebank!



Skådarskola

För barn: På naturum. Låt barnen upptäcka fåglarnas värld med oss.

För vuxna: Samlingsplats varierar, kontrollera respektive tillfälle. Kom igång med fågelskådningen. Nybörjare eller rutinerad som söker nya skådarkompisar? Alla är välkomna. Gå på en eller alla träffar, de är 1-2 timmar. I samarbete med Skövde Fågelklubb och Studieförbundet. Ta gärna med fika och kikare. Vill du sedan lära dig ännu mer finns flera studiecirkel hos Studieförbundet.

SKÅDA LOSS MED OSS:	Barn: 25 april kl. 11	Vuxna: 26 april kl. 14
SJÖNS FÅGLAR:	Barn: 9 maj kl. 11	Vuxna 10 maj kl. 14
NATTSÅNGARE:	Vuxna: 5 juni kl. 22	Barn: 6 juni kl. 11
HÖSTFLYTT:	Barn: 26 sep kl. 11	Vuxna: 27 sep kl. 14
ROVFÅGLAR:	Barn: 17 okt kl. 11	Vuxna: 18 okt kl. 14

Tor 17 sep
kl. 18

Föredrag – Invasiva arter

Hatar du mördarsniglar, älskar lupiner och känner dig orolig för märdhundar? Känsloerna växer i takt med listan över nya arter som trängs undan andra. Marie-Louise Fagerström på Länsstyrelsen informerar om hur och vilka vi behöver begränsa. Caféeet öppet från kl. 17. Föränmälan.

Sön 20 sep
kl. 14

Föredrag – Maten vi slänger

Årligen åker ca 1,3 miljoner ton ätbar mat i so-porna. Det är inte bra för plånboken eller miljön. Hannah Svanteman brinner för en förändring. Hör henne berätta om sinnet som inte syns och hur vi behöver tänka om. Föränmälan.

Fre 25 sep
kl. 10

Guidning – Ta barnvagnen ut i naturen

Återkommer fler gånger, se blå ruta för information.

Höstens tranhelger

Guidning – Tranprat utan tranor

Lör och sön 12-13, 19-20, 26-27 sep kl. 13
På naturum pratar vi tranor. Nu samlas de åter vid sjön, men var är de?

Guidning – Tranor i höstkvällen

Tis 22 sep och 29 sep kl. 17.30
Vi samlas vid Trandansen för att spana och ta farväl av tranorna. Ta gärna med fika.

För barn: lör
26 sep kl. 11

Skådarskola – Höstflytt

Sommaren är förbi och fåglarna drar vidare. Var ska de och hur hittar de dit? På naturum. Tusentals fåglar färdas nu söderut via Hornborgasjön. Samling: naturum. Skådarskolan återkommer under hela säsongen, se ruta för mer information.

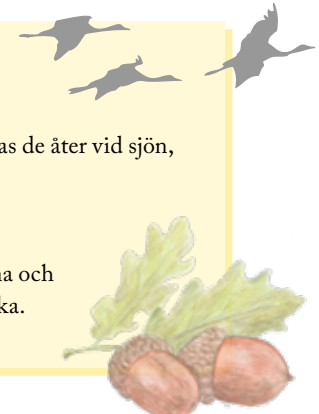
För vuxna: sön
27 sep kl. 14

Oktober

Sön 4 okt
kl. 14

Guidning – Träffa en grävling!

Favorit i repris. Följ med på en guidning med grävlingssgaranti och lär dig mer om dessa skuggsötnosar! Samling på naturum. Föränmälan.



Alltid på naturum

Visning av utställning

Dagligen från 20 april kl. 15 eller då det passar dig. Ges även på engelska.

Skattjakt

Hitta de fyra skattkistorna och lös klurigheterna.

10-klubbens fågelkruss

Hitta de gömda träfågellarna på naturum.

Geocaching

Kolla in våra cacher på geocaching.com.

Tor 8 okt
kl. 18

Föredrag – Hornborgasjöns skötsel

Peder Hedberg Fält har arbetat vid Hornborgasjön i 30 år. Hör honom berätta om hur man tar hand om ett av Sveriges största naturreservat och hur man nu bygger om utloppet. Caféeet öppet från kl. 17. Föränmälan.

Sön 11 okt
kl. 14

Föredrag – Klimatförnekelse

Kjell Wowles, doktorand på Chalmers och medförfattare till boken "Upphetning", reder de senaste rönen. Kan vi rädda både demokratin och stoppa klimatkrisen? Varför agerar inte samhället när forskarna skriker? Föränmälan.

För barn: lör
17 okt kl. 11

Skådarskola – Rovfåglar

Fåglar med vassa näbbar och klor är häftiga, men är de farliga? Rovfågelskola på naturum. Rovfågellarna flyttar ofta söderut inför vintern och nya arter syns vid sjön. Samling: Trandansen. Skådarskolan återkommer under säsongen, se ruta för mer information.

Tor 22 okt
kl. 18

Föredrag – Beredd på kris

Är du beredd om krisen kommer? Länsstyrelsen och flera myndigheter övar i år totalförsvaret. Civilförsvarförbundet kommer och berättar om hur du behöver förbereda dig om samhället slås ut. Caféeet öppet från kl. 17. Föränmälan.

Fre 23 okt
kl. 10

Guidning – Ta barnvagnen ut i naturen

Återkommer fler gånger, se blå ruta för information.

Sön 25 okt
kl. 14

Föredrag – Dra åt skogen

Martin Maars från Älska Billingen brinner för friluftsliv. Inte behöver vi stänga in oss bara för att det blir höst. Han delar med sig av bilder, kartor och flera av äventyren från hans älskade Billingen. Föränmälan.

Tis 27 okt &
ons 28 okt
kl. 18

Höstlov! – Natt på naturum

På natten vaknar djuren. Kom och upptäck ljusen i mörkret under en spännande vandring, både inne och ute. Ta med egen ficklampa och kvällsfika.

Var kan man sova och äta runt sjön? (Om du inte är ko...) Kolla in på visithornborgasjon.se



Vilka fåglar är vid sjön nu?

Följ QR-koden till Artportalen → Här kan du även rapportera vad du sett.



Öppettider

Naturum Hornborgasjön

15 mars-26 april kl. 10-18
27 april-30 aug kl. 10-17
31 aug-27 sep kl. 10-16
Helger i oktober (inklusive 1 nov) kl. 10-16
Stängt midsommarafton och midsommardagen

Café Doppingen

15 mars - 26 april kl. 10-18
28 april - 30 aug, tis - sön kl. 11-17
31 aug - 27 sep, ons - sön kl. 11-16
Helger i oktober (inkl. 1 nov) kl. 11-16
Stängt midsommarafton och midsommardagen

Trandansen

21 mars-19 april kl. 9-19 (kan ändras beroende på antal tranor)



Välkommen till naturum!

Naturum Hornborgasjön och Café Doppingen ligger på östra stranden av Sveriges kanske bästa fågelsjö. Möt fågellivet på nära håll från den breda spängen, lär dig mer om sjöns historia och avsluta med fika eller lunch. Naturum erbjuder varierat program. För mer information och eventuella ändringar se kalendern på webbplatsen.

Boka guide eller lokal

Fråga personalen om du vill boka en guide till grupper eller skolklasser, eller är intresserad av att boka grupprum eller hörsal. Se även webbplatsen för information.

Tillfälliga utställningar 2020

15 mars – 5 maj	Tranor i plåt – Urban Imberg
6 maj – 14 juni	Miljömålen – Länsstyrelsen
17 juni – 1 nov	Platåbergens geopark
15-mars – 1 nov	Naturens förvandlingar - Broddetorpsskolan

Galleri Doppingen

Mars-april: Mikael Sunnerstrand
Maj: Yvonne Adamsson
Juni: Jan Funke
Juli-augusti: Emma Tinnert
September-oktober: Tore Hagman

Informationscentralen Trandansen

Gör som tusentals tranor, besök Hornborgasjön i vår! Informationscentralen Trandansen är en del av naturum och har öppet örndagar i januari samt transåsongen mars/april.

Krävs anmälan?

En del aktiviteter kräver föransökan. Anmäl dig då det efterfrågas via: naturum.hornborgasjon@lansstyrelsen.se. Max 53 personer får plats på föredragen. Café Doppingen är alltid öppet timmen innan föredragen.

Skåda, vandra eller grilla?

Runt sjön finns åtta besöksplatser med parkering, vandringsleder och fågeltorn. Karta finns i reservatsbroschyren och på webbplatsen.

Visste du att naturum har barnvagnsguidningar? Läs mer i den blå ruta!

Januari-februari

Örndagar
4-6 jan, 12 jan, 19 jan, 26 jan, 2 feb kl. 8-16
Skåda örn ihop med Falbygdens fågelklubb och Örn-72 vid Trandansen.

Sportlov – djurens olympiad

Tis 11 och tor 13 feb kl. 13.00
Sportlov och OS-år och åter dags för olympiad vid naturum. Tävla i längdhopp mot en loppa, utmana älgen på löpning och försök klä en trana i långflygning! Ta med varma kläder och fika.

Hornborgaseminarier

Sön 23 feb kl. 10-15
Hornborgasjöns fältstation presenterar fågelåret 2020. Anmälan senast 15 februari till: hornborgasjonsfaltstation@yahoo.se

Transåsong mars-april

Sön 15 mars kl. 11
Naturum öppnar Boksläpp – Ture Trana
Högläsning och signering av Lasse Holgerssons nya barnbok i Doppingens hörsal.
Föredrag – Möten längs vägen
Fotografen Torbjörn Skogedal visar bilder från möten med både däggdjur och fåglar runt Hornborgasjön. Föredraget äger rum i Doppingens hörsal.

kl. 14
Föredrag – Tjäder och orrspel
David Tverling från Naturguide Tiveden berättar och visar bilder i Doppingens hörsal från ett av naturens mest mytiska skådespel. Hör om förberedelser, fåglarnas liv och upplevelser från tjädrarnas och orrarnas skog. Caféet har öppet innan. Föransökan.

Tor 19 mars kl. 18
Guidning – Ta barnvagnen ut i naturen
Återkommer fler gånger, se blå ruta för information.

Fre 20 mars kl. 10
Guidning – ta barnvagnen ut i naturen
20 mars, 24 april, 29 maj, 28 augusti, 25 september, 23 oktober kl. 10
En aktivitet för våra yngsta besökare och föräldradediga vuxna. Barnvagnsvänliga naturpromenader, fika vid brasan och lek för syskon. Vi bjuder på kaffe och något från muurikkan. Ta gärna med eget fika.

Fågelskåda med guide

Trandansen: dagligen 21 mars-19 april
Naturum: 28-29 mars, 4-5 april, 10 april-13 april
Kl. 10-16 Få hjälp av fågelvärdar. I samarbete med Falbygdens- och Skövde Fågelklubb, BirdLife Sverige.

Trandansen öppnar

Lör 21 mars
Tranguidning kl. 14
Om våren och tranorna har anlant så öppnar nu Informationscentralen Trandansen, och årets transåsong drar igång. Värm upp trunkunskaperna inför säsongen med en tranguidning kl. 14 eller gå tipspromenaden utomhus.

Påsk- och trantider på naturum

21-29 mars, 4-13 april, 18-19 april
Dockteater – på naturum
kl. 11
Föreställning med Tranan Tara och hennes vänner. Ett äventyr på cirka 15 minuter för små barn.

Guidning – på naturum – Tranprat utan tranor
kl. 13
Få svar på alla tranfrågor på naturum. När dansar de, äter de bara potatis och var är de!?

Tranguidning – på Trandansen
23-25 mars, 30 mars-1 april, 6-8 april kl. 9 (cirka 30 minuter)
26-27 mars, 2-3 april, 9 april kl. 15 (cirka 30 minuter)
Guidning på plats där tranorna samlas.

Sön 19 april kl. 14
Guidning – Skåda med Lotta Berg
När det kommer till fågelskådning så är Hornborgasjön hemmaplan för Lotta Berg, ordförande i BirdLife Sverige. Följ med henne ut när hon visar och berättar om området och dess fåglar. Samling på naturum. Föransökan.

Fre 24 april kl. 10
Guidning – Ta barnvagnen ut i naturen
Återkommer fler gånger, se blå ruta för information.

TRANFESTIVALEN 2020

23-29 mars
Hela veckan pågår aktiviteter runt sjön, framförallt helgen 28-29 mars. Festivalen arrangeras ihop med Studieförbundet, lokala fågelklubbar, BirdLife Sverige och Visit Hornborgasjön. Mer information på www.visithornborgasjon.se/tranfestivalen.

Tältet på Trandansen

Naturskola för skolbarn 23-27 mars
Naturskola med BirdLife Sverige. Förboka de skolklasser.

Tranfestival 28-29 mars kl. 10-16
Temat är natur och fåglar, med foodtruck och försäljning av bland annat kikare och holkar i stora tältet.

Barnens Tranfestival 28-29 mars
kl. 11: Transpan
kl. 12: Fågelbingo
kl. 13: Känn igen fågeläten
kl. 14: Transpan
kl. 10-16: Tipspromenad

Auktion för fiskgjusen 29 mars kl. 15
Auktionering av upplevelser och ting för naturälskaren. Se utbudet hela helgen. Slagauktion ledd av Kent-Ove Hvass i tältet söndag kl. 15. Intäkterna går till byggande av boplatser för fiskgjusar vid sjön.

På naturum – öppet kl. 10-18

23-29 mars kl. 11 – Dockteater
Nytt äventyr med Tranan Tara och hennes vänner. Ett äventyr på cirka 15 minuter för små barn.

23-29 mars kl. 13 – Tranprat utan tranor
Få svar på alla tranfrågor; när dansar de, äter de bara potatis och var är de!?

Guidningar i naturen

Tranguidningar – vid Trandansen:
Lär dig mer om tranorna; hur de räknas och när de dansar.
23-25 mars - kl. 9
26-27 mars - kl. 15
23-26 mars - kl. 18
27 mars - kl. 17

Vårfåglar – Utloppet
28 mars kl. 10
Följ med på skådning vid detta undagömda hörn av sjön. Ta med fika.

Fågelvandring – Hångers udde
29 mars kl. 10
Följ med en vårvandring med tranorna flygandes över er. Ta med fika.

Fotoworkshop – Herrtorps qvarn
28-29 mars
Bli en bättre naturfotograf. En heldag med Jan Gustafsson. Arrangör: Studieförbundet Skaraborg. Föransökan krävs: www.studieforamjandet.se, sök "Bli en bättre fågelfotograf". Avgift 700 kr, lunch ingår.

Bjurums kyrka
Bjurums gamla skola – kl. 10-18
Fika precis intill tranorna.
Konstutställning – Bjurums kyrka
28 mars kl. 10-16
29 mars kl. 10-15

Mat & klimathelg – Broddetorpsskolan
Matmarknaden flyttar i år från Trandansen till Broddetorpsskolan med försäljning av närproducerad mat 4-5 april, kl 11-15.

På Doppingen

Café Doppingen dagligen kl. 11-18
Fika, glass och lunch i vacker miljö.

Korta föredrag i hörsalen, cirka 30 min.

28 mars
kl. 11 – Taigans fåglar - Staffan Myller
kl. 12 – Stora Tranresan – Rolf Edvardsson
kl. 13 – Ringmärkta tranor – Tranarbetsgruppen
kl. 14 – Naturpedagogik – Anette Barr
29 mars
kl. 11 – Taigans fåglar – Staffan Myller
kl. 12 – Hornborgasjöns fältstation – Lotta Berg
kl. 13 – Stora Tranresan – Rolf Edvardsson
kl. 14 – Ringmärkta tranor – Tranarbetsgruppen

AFTER BIRD – Café Doppingen
27 mars från kl. 18.00
Koppla av efter dagens trandans på Café Doppingen. Skådarpub med musik av Hinte & Vismakaren och fredagsunderhållning. Tävling mellan två lag med mer eller mindre skrytsamma fågelskådare, som inte alltid verkar hålla sig till sanningen. Musikquiz. Alkoholtillstånd finns.

Folklig Trandans – utanför Doppingen

28 mars från kl. 12.30
Folkdansringen har hundraårsjubileum, detta firas av Falbygdens och Axevalla folkdangille med ett framföra en ovanligt folklig form av Trandans. Visas utomhus mellan naturum och Doppingen.

Föredrag – Från vasshav till fågelrike

28 och 29 mars kl. 15
Tomas Hertzman ledde arbetet med att återskapa Hornborgasjön. Hör honom berätta om resan från igenväxt träsk till dagens fågelparadis och trandans. Föransökan: naturum.hornborgasjon@lansstyrelsen.se

Lör 25 april kl. 11
Skådarskola – Skåda loss med oss
För barn: Vad är fram och bak på en kikare, upp och ner på en svan och vilka fåglar gillar egentligen glass? Under årets första skådarskola reder vi ut alla grundläggande frågor och kikar in i fåglarnas värld.
För vuxna: Guidning för dig som är nyfiken på fågelskådning. Samling naturum. Skådarskolan återkommer under säsongen, se ruta för mer information.

Maj

Sön 3 maj kl. 12-16
Familjedag vid Logården, sjön Östen
Kom och upplev Östen! Naturbingo och tipspromenad för hela familjen. Samarrangeras med Odensäkers hembygdsförening. Caféet öppet.

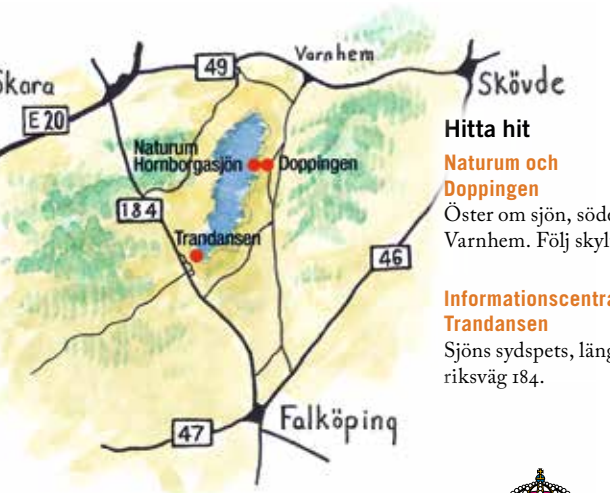
Fågelskådningens dag
Lör-sön 9-10 maj

Fågeltornskampen
Lördag 9 maj kl. 6-13
Kämpa ihop med duktiga skådare i denna landskamp. Kika förbi och räkna arter på Fågeludden utanför naturum. I samarbete med Hornborgasjöns fältstation.
Ringmärkning av fåglar
Lördag-söndag 9-10 maj kl. 8-11
Om vädret tillåter kan vi se fåglar på riktigt nära håll. Följ pilar från parkeringen.

Skådarskola – Sjöns fåglar
För barn: lördag 9 maj kl. 11
Nu är det fullt av fåglar, bon, ägg och ungar. Vi upptäcker dem tillsammans från naturum.
För vuxna: Söndag 10 maj kl. 14
Nyfiken på sjöns fåglar? Här finns mer än tranor! Samling naturum. Skådarskolan återkommer säsongen, se ruta för mer information.

Information och kontakt

Naturum: 010-224 50 10
E-post: naturum.hornborgasjon@lansstyrelsen.se
Facebook: [naturum Hornborgasjön](https://www.facebook.com/naturumHornborgasjon)
www.hornborga.com
Trandansen: 0515-88 70 63
Dagens tranantal: 0515-88 70 38
Café Doppingen: 0515-15 100
E-post: doppingencafe@gmail.com
Facebook: [Café Doppingen](https://www.facebook.com/cafe.doppingen)
www.doppingen.se



Hitta hit
Naturum och Doppingen
Öster om sjön, söder om Varnhem. Följ skyltar.
Informationscentralen Trandansen
Sjöns sydspets, längs riksväg 184.

naturum
Hornborgasjön



Länsstyrelsen
Västra Götaland

Form: Amelie Wintzell Illustration fransida; Nils Forshed Illustrationer djur och natur: Garin Hellner Illustration gårdsmyg; Seraphina Norman Tryck: Lenanders Grafiska AB Kalmar 2020